

IX МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС З УКРАЇНОЗНАВСТВА ДЛЯ УЧНІВ 8 – 11 КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 26.01.2016 № 2/2-14-148-16 «Про Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів» 24 – 26 березня 2016 року Науково-дослідний інститут українознавства провів традиційний захист науково-дослідних робіт з різних тематичних напрямків.

Учасників Конкурсу під час урочистого відкриття привітали: заступник Міністра освіти і науки України Максим Стріха, директор Науково-дослідного інституту українознавства Богдан Галайко, заступник голови Українського інституту національної пам'яті Володимир Тиліщак, голова Української Всесвітньої Координаційної Ради Михайло Ратушний, народний депутат України VII скликання, заступник голови ВО «Свобода» Андрій Мохник. Під час виступів доповідачі підтримали молодих науковців у їх прагненні розвивати українознавство, адже це те, що має стати нашим

Богдан Галайко

стрижнем, нашою запорукою перемоги у боротьбі.

До привітань приєдналися працівники Будинку вчителя, які висвітлили історичну роль зали, в якій відбувалось відкриття Конкурсу, де майже 100 років тому засідав перший парламент незалежної України, – завідувач методичного відділу Київського міського будинку вчителя Віра Єфіменко, директор Педагогічного музею України Олександр Міхно. Виступили українські музиканти Тарас Компаніченко, лідер гурту «Хорея Козацька», та Валерій Гладунець, лідер гурту «PoliKarp».

Цікавими та пізнавальними у перший день Конкурсу виявилися екскурсії до Музею мистецтв Богдана і Варвари Ханенків, Володимирського собору, Музею української народної революції 1917–1921 рр., Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2016 р. у Конкурсі взяли участь 296 учнів, які представляли 24 області України, м. Київ, Львів та Румунію. У результаті рецензування учнівських

Максим Стріха

науково-дослідних робіт під час проведення I (заочного) етапу Конкурсу до м. Києва для участі у II (очному) етапі було запрошено 85 учнів. Найчисельніше у II етапі були представлені учнівські колективи Волинської, Донецької, Полтавської, Київської, Івано-Франківської, Сумської областей.

У перший день IX Міжнародного конкурсу з українознавства учні взяли участь у написанні письмових робіт та тестуванні, а педагоги долучилися до проведення науково-практичного семінару на тему «Патріотичне виховання учнівської молоді засобами українознавчого спрямування навчально-виховного процесу». Значний акцент було зроблено на практичну складову семінару. Особливості втілення національно-патріотичного виховання дітей та молоді в загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних закладах через відеопрезентації та тематичні доповіді показали **представники Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), Національної**

Скаутської Організації України – «Пласт», Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Сокіл», Всеукраїнської громадської організації «Студентська свобода».

Частиною роботи семінару стали презентації українознавчої роботи Львівської української гуманітарної гімназії ім. Олени Степанів з поглибленим вивченням українознавства та англійської мови, Бучанської Української гімназії та українознавчих осередків за кордоном, які через систему недільних шкіл та популяризацію української культури зберігають національну ідентичність молодого покоління та формують уявлення про українців у світі: Національний коледж «Міхай Емінеску», Сучава – Європейська школа (Румунія), Школа українознавства Товариства «Рідна Школа» (Клівленд, Огайо, США).

Тематика наукових робіт виявила екологічні, мовознавчі, літературні, історичні зацікавлення учнівської молоді. Значну увагу школярів привертає проблема мовної культури в освітньому,

музичному та інформаційному середовищі, захоплення поетичною творчістю сучасників. Сферою досліджень є вивчення місцевих топонімів, гідронімів, урбанонімів, дослідження екологічних проблем та розроблення стратегій зеленого туризму. Окрім традиційних тем зі збереження української ідентичності, варто відзначити, що учні цікавляться сучасними актуальними проблемами української історії: збирають спогади очевидців Революції Гідності, зберігають пам'ять про представників Небесної сотні, аналізують сторінки життя (новотворену лексику, фольклор) військовослужбовців, волонтерів, які захищають суверенітет України, відстоюють ідеї територіальної єдності в сьогоденних умовах російсько-української війни, дізнаються проблеми вимушених переселенців.

Комісія з захисту НДР (8 клас)

На розгляд комісії було представлено широкий спектр учнівських науково-дослідних робіт, які охоплювали теми з історії, мовознавства, літературознавства, біографістики, екології, етнографії, фольклору, історії науки та

фотомистецтва. Поетичній творчості земляків-односельців були присвячені презентації конкурсантів із Харківщини, Хмельниччини і Тернопільщини. У доповідях учасниць із Харківщини, Херсонщини та Волині представлено зібрані місцеві легенди та перекази, розкрито значення та походження пов'язаних із ними топонімів. Конкурсантки з Волині презентували роботи з історії місцевих храмів (усипальниці роду князів Четвертинських на Маневиччині) та традиційних селянських жител на Старовижівщині. Вагому пошукову роботу було проведено Анастасією Тарасенко (Донеччина), яка представила етнографічне дослідження про виготовлення в регіоні старовинної української страви затірки. Члени комісії відзначили високий науковий рівень досліджень двох учасниць: Марії Ольшанської (Донеччина), яка представила роботу, присвячену німецьким поселенням у Північному Приазов'ї, та Анастасії Чорнобрової (Буковина), котра вивчала екологічні проблеми річки Черленої – допливу Пруту. Окремо комісія відзначила оригінальність теми дослідження та високий

рівень естетичної культури конкурсної роботи Ярини Гутник (Львівщина), котра представила дослідження з історії та сьогодення львівської фотографії.

Комісія з захисту НДР (9 клас)

Хоча робота Конкурсу була влаштована ступенево, показовим є те, що конкурсанти, які вчаться за програмою 8 та 9 класів, показали рівень написання власних дослідницьких робіт, що не поступався підсумком конкурсантам, які представляли старшу школу. Тематично це актуалізація, в якій відчувається проблемне сьогодення, а також увесь розлогий спектр українського культуротворення. Конкурсанти показали дослідницькі роботи, які позначені вибудовою великого з малого. Це і захоплення поетичним хистом поетів з Тернопілля та Сумщини, у цьому напрямі зовсім не по-дитячому звучали думки про українське трагедійне сьогодення, тим більше що вони були викладені з голосу душі тих, кого тривожні дні українського Майдану занесли до складу героїв Небесної сотні – поезія Сергія Кемського в аналізі Єлизавети Онищенко (Житомирщина). Майбутні перспективи розвитку

сільського зеленого туризму в Асканії-Новій висвітлено Валерією Рижих (Херсонщина), що вдало поєднується з різноманітною тематикою досліджень українських символів, традиційних свят, а також народною педагогікою – Ольга Коваль (Чернівеччина), увага до яких традиційно привертається на конкурсі з українознавства.

Проблемний стан розвитку української мови було розглянуто у чималій добірці робіт. Привертає увагу те, що молоді дослідники правильно виписали річище молодіжного середовища, яке в питаннях мови наснажується і сучасною музичною культурою – Юлія Осипова (Херсонщина), і її патріотичним змістом у зоні АТО – Костянтин Рижиков (Харківщина). Одним із напрямків проведеної роботи було дослідження, де відбулися долі людей доби воєнного лихоліття, представлене на основі спогадів та документальних матеріалів Ріпкинщини, Владислава Пилипенка (Чернігівщина). На жаль, уроки тієї війни не вивчені.

За підсумком роботи секції журі в значило шістьох переможців. Окрім того, було висловлено дві думки журі щодо робіт, у яких представлено сьогоденний стан української мови у Запоріжжі (Енергодар), Олександра Фіберга та дослідниці, що висвітлила психологічний стан революційного піднесення у Калуші під час подій Революції Гідності – Марти Кохан.

Комісія з захисту НДР (10 клас)

Учні 10-го класу були найчисельнішою групою серед усіх учасників другого етапу IX Міжнародного конкурсу з українознавства. На захист своїх науково-дослідних робіт прибули 24 школярі, кожен з яких із честю представляв не лише свій край, а й справді всю Україну: від Донецька і Дніпропетровська на сході до Львова й Закарпаття на заході. Кожен учасник чітко усвідомлював, що від того, як добре він зможе подати свою наукову роботу, залежить не тільки її оцінка, а й подальші наукові досягнення.

Спектр тем представлених наукових робіт вразив членів комісії. Певна річ, досить поширеними залишалися традиційні спрямування досліджень про історію, звичаї і культурні особливості свого краю як «маленької батьківщини». Про певні непересічні постаті своїх земляків – письменників, релігійних діячів, про невідомі чи малознані сторінки з історії вітчизняного мистецтва і кіно із захопленням розповідали Руслана Орешко (Рівненська обл.), Ірина Приходько (Волинська обл.). Можна констатувати

сталий інтерес і до питань мови, мовної культури і лінгвістики – Горлова Анастасія (м. Мелітополь). Проте члени журі мали змогу почути і побачити презентації про такі досить актуальні для сьогодення проблеми, як перипетії вимушених переселенців в Україні або феномен волонтерського руху в сучасному українському житті – Новосад Роман (Волинська обл.). Найбільше враження справила робота, в якій розглядався сучасний український стріт-арт, у представленні Поліни Петрової (м. Біла Церква).

Окремою номінацією члени журі відзначили роботу про лексику іншомовного походження Лимар Діани (Полтавська обл.).

Комісія з захисту НДР (11 клас)

Досвід організації та проведення попередніх міжнародних конкурсів з українознавства засвідчує: захист науково-дослідних робіт учнями 11 класу – то своєрідна вершина конкурсу, та «точка біфуркації», у якій найповніше розкриваються усі його інтелектуальні й емоційні доміанти. Адже 11 клас – випускний у середній школі, з огляду на

що школярі, які беруть участь у конкурсі, вже напівстуденти, тож ставлення до їхніх досліджень має бути не поблажливо-компліментарним, а справді науковимогливым. Цьогоріч за результатами рецензування НДР та висновками комісії з відбору до другого туру було запрошено 21 учня 11 класів. Тематика науково-дослідних робіт була різнобічною й охоплювала мовознавчу, літературознавчу, історичну, фольклористичну, етнографічну проблематику. Проте найважливішим під час відбору робіт поставав саме українознавчий аспект: здатність учнів побачити свою локальну проблему в універсальній панорамності вивчення феноменів України та світового українства. Однією з найперспективніших під цим оглядом виявилась проблематика мовознавча, представлена дослідженнями сучасного фольклору, новоутвореної лексики з часів Революції Гідності, аналізом урбанізмів м. Енергодара, структурно-семантичним аналізом лексики на позначення рис людини в говірці села Березоточе Любенського району Полтавської області, фітофразеологізмів у

говірках Великоолександрівщини тощо. Не менш значущою окреслилась і тематика суспільно-політична, зорієнтована на найвагоміші виклики актуального українського сьогодення, нова якість якого була окреслена Майданом та героїчним опором розпочатій 2014 р. російській військовій агресії. Зокрема, ряд робіт присвячено учасникам Революції Гідності, їхньому життєвому шляху, героїзму, самопожертві – Андрій Марчук (Волинь), Іванна Андреева (Одещина), Наталія Лебеденко (Одещина). Не залишились осторонь учні і до проблем національної ідеї, національної свідомості, української родини та релігії – Кондратюк Вікторія (Волинь).

Члени журі оцінювали захист робіт за такими критеріями: аргументація вибору теми, розкриття основних положень, логічність, послідовність викладення матеріалу, компетентність, етика і культура учасника та його участь у веденні дискусії. Варто відзначити фаховість учнів, високий рівень підготовки їхніх презентацій та вміння кваліфіковано відповідати на поставлені запитання.

Найвищими балами були оцінені захисти науково-дослідних робіт щодо висвітлення подій АТО Інтернет-ресурсом «БУГ» – Анна Миронюк (Волинь), дослідження специфіки семантичною та словотвірною-структурною класифікацією прізвищ мешканців Татарбунарського району – Ольга П'ята (Одещина), виявлення мовних особливостей говірок окремих сіл в тексті – Діана Чмихну (Чернігівщина).

Регіональний розподіл призерів Конкурсу: Волинська область – 6 робіт; Одеська область – 3 роботи; Київська область – 2 роботи; Сумська область – 2 роботи; Херсонська область – 2 роботи; Чернівецька область – 2 роботи; Донецька область – 1 робота; Івано-Франківська область – 1 робота; Запорізька область – 1 робота; Житомирська область – 1 робота; Харківська область – 1 робота; Чернігівська область – 1 робота. Окрім призерів, ще 5 конкурсантів були відзначені за оригінальність науково-дослідної роботи у певній номінації.

Окремо для конкурсантів проводилось додаткове випробування: учні виконували тестові завдання з українознавства. У результаті його виконання призиви місця отримали 27 учнів.

Під час IX Міжнародного конкурсу з українознавства учні, вчителі та гості переглянули документальну стрічку «Українська революція» та зустрілися з істориком і режисером *Іваном Канівцем*.

26 березня 2016 р. для учасників фінального етапу Конкурсу та їх наукових керівників співробітники Науково-дослідного інституту українознавства організували екскурсію «Центр Києва у давній і сучасній історії України». У цей день школярі мали можливість також відвідати Національний музей історії України, який є одним із провідних історичних музеїв нашої держави.

Прес-служба НДІУ

